

Zło dialogiczne

Wstępna prezentacja

1. Pytanie o zło istotne

Gdy myślimy o złu, myślimy o czymś nie takim jak trzeba, o czymś, co stoi w opozycji do dobra, co mu się przeciwstawia, a nawet zaprzecza i co je niszczy. Ale gdy chcemy jeszcze dokładniejszej informacji, czym jest zło, okazuje się, że jego natura wymyka się prostym schematom pojęciowym. Zło trudno uchwycić, powiedzieć: „to jest to”, a następnie opisać. Spowija je mgła niejasności i niejednoznaczności. Istnieje wiele koncepcji starających się rozjaśnić naturę zła¹. Zasadniczo można je sprowadzić do następujących: zło moralne, zło fizyczne, destrukcja i zło metafizyczne.

Zło moralne to zło uczynione, to czyn lub zamiar czynu mający na celu złamanie zasady etycznej, w języku religijnym to zło nazywane jest grzechem. Z kolei zło fizyczne, czyli cierpienie, to zło doznane. Nie przychodzi ono do człowieka za jego sprawą, lecz go niespodziewanie osiąga. Niedoskonałość polega na tym, że coś jest ułomne, wybrakowane, że mogłoby być lepsze, doskonalsze, a nie jest. Jeśli jest konsekwencją użycia przemocy wobec czegoś, co już istniało, miało jakąś postać, wówczas może być ono określone jako destrukcja. Na przykład dom jest dobry, gdy jest cały, dom w ruinie jest złem. I wreszcie zło metafizyczne to zasada zła, to najgłębsza jego przyczyna. To jest to zło, w którym wszystkie inne rodzaje zła mają swój początek. Można powiedzieć też, że to ten rodzaj zła, który pozostałby nawet wtedy, gdyby ludzie zaczęli przestrzegać wszystkich norm moralnych.

Problem zła zajmuje również Józefa Tischnera. Poszukuje on odpowiedzi na pytanie o naturę zła i jego przyczyny.

Autor *Filozofii dramatu* pojawienie się zła istotnego wiąże z sytuacją spotkania człowieka z człowiekiem. Pisze między innymi, że doświadczenie złego człowieka jest: „źródłowym sposobem doświadczenia zła jako zła” [FD 139]. To wycho-